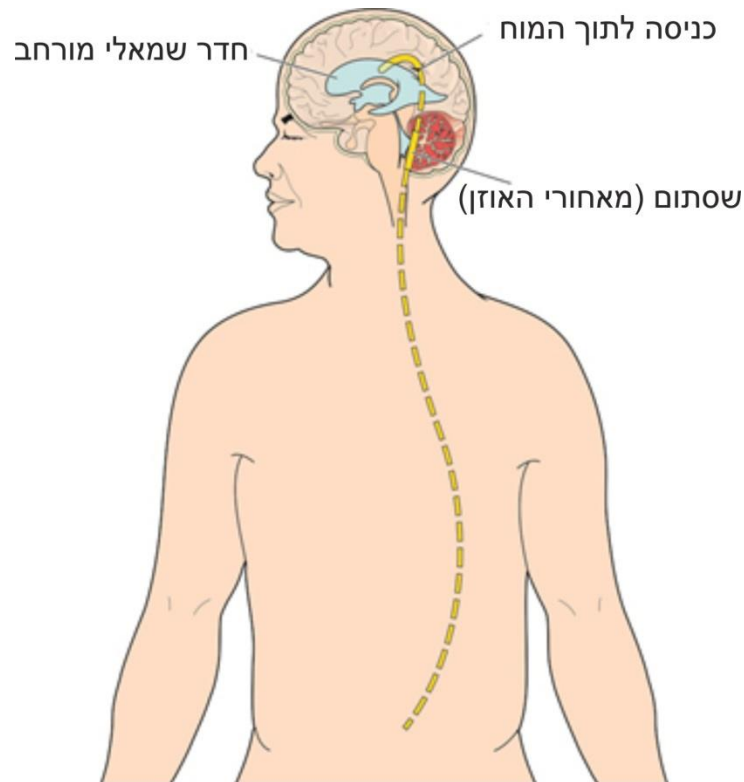

המחלקה לנורוכירורגיה

טל': 03-9376400/6/8

ניתוח להכנסת דלף מוחי מדריך למטופל ולמשפחתו

מנהל המחלקה: ד"ר שגיא הר-נוף

אחות אחראית: גב' קטי בורוצ'ין

עוד עלינו, באתר האינטרנט של מרכז רפואי רבין – בילינסון: www.rmc.org.il

*מטעמי נוחות המידע נכתב בלשון זכר, אולם הוא מתייחס לשני המינים – זכר ונקבה.

תאריך עדכון: 01/11/2018

המחלקה לנוירוכירורגיה

טל': 03-9376400/6/8

מטופל יקר,

המחלקה לנוירוכירורגיה בבית החולים בילינסון היא מחלקה מובילה בניתוחי ראש ועמוד שדרה במרכז הרפואי הגדול ביותר של שירותי בריאות כללית. במחלקה מתבצעים כל מגוון ניתוחי הראש ועמוד השדרה על ידי טובי המומחים באמצעות ציוד מתקדם. בין מגוון הניתוחים המבוצעים במחלקה: ניתוחים לכריתת גידולים שפירים, ניתוחים וטיפולים חדשניים לגידולים ממאירים, ניתוחים אנדוסקופיים חדשניים לבלוטת יותרת המוח, ניתוחי כלי דם - אנוריזמות, מלפורמציות וכדומה, ניתוחי שנט (דלף מוחי), ניתוחים לטיפול בכאבים בפנים ובעווית מחצית הפנים, ניתוחים לניקוז דימומים מוחיים, טיפול בהידרוצפלוס ועוד.

במחלקה צוות רב מקצועי הכולל רופאים/ות (מומחים ומתמחים), אחים/אחיות, עובדי כוח עזר, מזכירות, מרפאות בעיסוק, פיזיותרפיסטים, עובדת סוציאלית ותזונאית וכולם ממוקדים במתן הטיפול הטוב ביותר עבורך ובליווי הטוב ביותר לך ולבני משפחתך.

המידע בעלון זה נועד לספק לך הסבר לגבי ניתוח **להכנסת דלף מוחי (Ventricular Peritoneal Shunt)**. מידע נוסף יינתן לך ולמשפחתך על ידי צוות מקצועות הבריאות במהלך האשפוז.

מהי מערכת דלף מוחי חדרי-בטני?

נוזל חוט השדרה (CSF) Cerebrospinal Fluid, נוצר באופן קבוע במערכת חללים בתוך המוח, הקרויים חדרים. משם זורם הנוזל מסביב למוח ובחוט השדרה ונספג למערכת כלי הדם הוורידית, בסמוך לקו האמצע ברום הגולגולת. תפקידו העיקרי של נוזל חוט השדרה הינו העברת מזון לתאי המוח ויצירת אפקט הגנתי למוח. קיים איזון קבוע בין יצירת נוזל חוט השדרה לבין ספיגתו בזרם הדם. לעיתים, כאשר החדרים חסומים וכשיש הפרעות בספיגה, מופר איזון זה. הפרת האיזון גורמת להרחבת החדרים ולהגברת הלחץ במוח ונקראת הידרוצפלוס - Hydrocephalus. הידרוצפלוס מטופל בדרך כלל על ידי ניתוח של התקנת דלף מוחי.

מטרת הניתוח - ליצור נתיב חלופי לזרימת נוזל חוט השדרה, לעקוף את מיקום החסימה ולהעביר את הנוזל לחלל הצפק בבטן. לכן הוא נקרא: מערכת דלף מוחי חדרי - בטני, **Ventricular Peritoneal Shunt**. מערכת הדלף מורכבת מצינור סיליקון גמיש, הנקלט היטב בגוף, קצהו האחד של הדלף מותקן במערכת החדרים במוח וקצהו השני בחלל הבטן. לצורך זה בניתוח נעשים שני חתכים עיקריים: אחד בראש והשני בבטן, וביניהם - מתחת לעור, עובר צינור הדלף. קיים שסתום במערכת הדלף, אשר מווסת את זרימת נוזל חוט השדרה בכיוון ובקצב המתאימים. המערכת נשארת באופן קבוע אצל החולה.

זמן האישפוז הממוצע לאחר הניתוח כ-2-3 ימים. עם זאת, משך האשפוז יכול להשתנות בהתאם לסוג הניתוח ומצב הבריאות של המטופל. כמו בכל ניתוח, גם בניתוח זה יתכנו סיבוכים. הרופא המנתח יסביר לך על סיבוכי הניתוח ושכיחותם ובהם: דימום, פרקוס, זיהום.

*מטעמי נוחות המידע נכתב בלשון זכר, אולם הוא מתייחס לשני המינים - זכר ונקבה.

תאריך עדכון: 01/11/2018

המחלקה לנוירוכירורגיה

טל': 03-9376400/6/8

הכנות לקראת הניתוח

טרומ הניתוח

- במרפאת טרום ניתוח, תקבל הסבר על ידי רופא ועל ידי אחות - על אופן הניתוח, טכניקה וסיבוכים אפשריים
- תישאל לגבי היסטוריה רפואית וסיעודית, טיפול תרופתי קבוע, וייערך מפגש עם רופא מרדים.
- אם הינך נוטל תרופות מדללות דם, עליך ליידע את רופא המחלקה.
- חל איסור מוחלט על עישון לפחות חודשיים לפני מועד הניתוח.
- במקביל, יתואם איתך תאריך הניתוח מול מזכירת מנהל המחלקה. כמו כן היא תוודא איתך, אם יש צורך באישור להתחייבות כספית (טופס 17) לניתוח ו/או במסמכים נוספים.
- חשוב לדעת, לעיתים ניתוחים מתוכננים נדחים, עקב נסיבות שאינן תלויות בנו והגעה של מקרים דחופים המחייבים ניתוחים להצלת חיים. אנו מתנצלים על כך מראש. במקרים אלו תימסר הודעה מוקדם ככל האפשר. תודה על ההבנה!

ערב הניתוח

- ערב הניתוח תתקבל למחלקה לצורך אשפוז.
- עליך להיות בצום החל מהשעה 24:00 בלילה, או לפחות 8 שעות לפני הניתוח.
- יש להסיר תכשיטים, לק ואיפור.
- יש לרחוץ את הגוף והשיער היטב, עם סבון נוזלי אנטיספטי (מחטא) שתקבל במחלקה.
- לאחר הרחצה אין למרוח תכשירים קוסמטיים על העור והשיער (קרם גוף, ג'ל וכדומה).
- יש לדאוג לפעולת מעיים ערב הניתוח. במקרה של קשיים, פנה לאחות לקבלת חומרי עזר.
- אם הנך מתקשה בשינה, פנה לאח/ות לקבלת חומרי עזר, לפי הוראת הרופא/ה.

ביום הניתוח

- יש לרחוץ את הגוף והשיער היטב עם סבון נוזלי אנטיספטי (מחטא) שתקבל במחלקה.
  - לאחר הרחצה אין למרוח תכשירים קוסמטיים על העור והשיער (קרם גוף, ג'ל וכדומה).
  - מכשירי שמיעה, משקפיים, עדשות מגע וכדומה – עליך להסיר טרם הכניסה לניתוח, ולתת לשמירה למלווים שאיתך.
  - שיניים תותבות – לעיתים יש צורך להוציא שיניים, על פי הוראות רופא.
- *מטעמי נוחות המידע נכתב בלשון זכר, אולם הוא מתייחס לשני המינים – זכר ונקבה.

המחלקה לנוירוכירורגיה

טל': 03-9376400/6/8

- אזור וצד הניתוח יסומן על ידי רופא.
- תקבל תרופות לקראת ההרדמה, בהתאם להוראת המרדים. תרופות אלו מטשטשות את מצב ההכרה, ולכן אין לרדת מהמיטה ללא ליווי לאחר נטילתן.
- עליך ללבוש חלוק סטרילי.
- אורך הניתוח משתנה ממטופל למטופל, ולכן לא ניתן לצפות מראש את שעת הניתוח המדויקת. אנא התאזר בסבלנות בזמן ההמתנה לניתוח.

מהלך הניתוח

- מהמחלקה תועבר על ידי סניטר ואיש צוות מהמחלקה לחדר קבלה של חדר ניתוח, שם תעבור קבלה על ידי אחות והכנה לכניסה לחדר הניתוח. בני משפחה מוזמנים ללוותך עד לשלב זה.
- הניתוח מתבצע בהרדמה כללית. במהלכו יוכנסו צינור הנשמה, זונדה, קתטר, עירוויים, ויגולח אזור הניתוח.
- מיקום החתך הניתוחי, גודלו וצורתו נקבעים על פי שיקול דעתו של הרופא המנתח. החתך, בדרך כלל, נעשה מאחורי קו השיער, להסתרת הצלקת.
- חדרי הניתוח נמצאים בקומות 2 ו-4 בבית החולים. בכניסה לחדרי ניתוח בקומה 2 קיים חדר המתנה למלווים.
- בני המשפחה יקבלו מאחות המחלקה כרטיס ובו קוד אישי שיאפשר להם עידכון על שלבי התקדמות הניתוח: בניתוח, הועבר להתאוששות, הועבר למחלקה. המידע יופיע על גבי מסך, בחדר ההמתנה של חדר הניתוח (בקומה 2) ובמסך הנמצא במרכז המסחרי. כמו כן ניתן להתעדכן, באמצעות שירות הודעות SMS.

לאחר הניתוח

- עם סיום הניתוח, תועבר בליווי רופא מרדים וסניטר, אל יחידת התאוששות, לטובת התעוררות ולהמשך השגחה וטיפול. ביציאה מחדר הניתוח הרופא המנתח ימסור מידע אודות הניתוח לבני המשפחה/מלווים.
- ביחידת התאוששות תהיה מחובר למוניטור, מכונת הנשמה (לפי הצורך), עירוי, קתטר, זונדה, מסכת חמצן וכיו"ב. בהדרגה יוסרו הצינורות המיותרים, בהתאם למצבך.
  - לצורך מעקב וטיפול יבדקו: מצב הכרה, תחושת ותנועתיות הגפיים, מצב האישונים, לחץ דם, דופק, חום, כאב ומדדים נוספים.
  - אחיות נמצאות ביחידה כל הזמן, יאספו מידע על מצבך ויטפלו בך. אנא דווח על תחושות החורגות מהנורמה כגון: בחילות, קושי בנשימה, כאב וכדומה.

*מטעמי נוחות המידע נכתב בלשון זכר, אולם הוא מתייחס לשני המינים – זכר ונקבה.

תאריך עדכון: 01/11/2018

המחלקה לנוירוכירורגיה

טל': 03-9376400/6/8

- **כאב ראש וכאב בחתך הניתוחי** – ייתכן ותחוש כאבים באיזורים אלו. אנא דווח לאחות כאשר יש לך כאבים ותקבל טיפול תרופתי מתאים. על פי השקפת העולם המקצועית שלנו כאב הוא סבל מיותר ואנחנו, במחלקה לנוירוכירורגיה, מעוניינים לטפל בך כבר בתחילת הופעת תחושת כאב!!
- לאחר הסרת צינור ההנשמה יתכנו כאב גרון וצרידות, שיחלפו מעצמם תוך מספר ימים.
- חשוב לציין שביחידת התאוששות מאושפזים מטופלים נוספים (בחדרים סמוכים), האורות דולקים כל הזמן ושעות הביקור הינן מוגדרות ותחומות. אין אפשרות בשלב זה לשהייה רציפה, לאורך כל היממה, של בני משפחה ומלווים.
- אכילה ושתייה באופן עצמאי נעשית באופן הדרגתי, לאחר החזרה למחלקה לנוירוכירורגיה, ובהתאם להנחיה רפואית ולהרגשתו של המטופל.

ההתעוררות וההתאוששות מניתוח הינן הדרגתיות. בתחילה תהיה ישנוניות, איטיות בתגובה, בלבול ויתכנו אפילו אי שקט ואגרסיביות. כל אלה הן תופעות טבעיות החולפות עם הזמן. יתכן ותחוש תופעות טבעיות נוספות אחרי הרדמה כללית כגון: כאב ראש, סחרחורת, בחילות והקאות, גם הן חולפות בהדרגה ובעזרת תרופות.

הישיבה והירידה מהמיטה לאחר ניתוח לעיתים מלוות בסחרחורת, אי שיווי משקל וחולשה ויש חשש לנפילה ולהופעת סיבוכי ניתוח. לכן, ישיבה וירידה מהמיטה יתאפשרו רק לאחר בדיקת הרופא/ה ולפי שיקול דעת מקצועי, בהתאם למצבך הבריאותי, ורק בעזרת ובליווי אחות, פיזיותרפיסט/ית או מרפא/ה בעיסוק.

כיממה לאחר הניתוח תעבור בדיקות דימות (MRI /CT) בראש. במקרים מסוימים יוחלט על ביצוע צילום באיזור הדלף ו/או צילום בטן, בהתאם לשיקול דעתו של המנתח. במידה שיתבקש צום לצורך הבדיקה, תקבל על כך הודעה מהצוות המטפל.

לפי המצב הרפואי ועם התאוששותך תועבר להמשך השגחה וטיפול במחלקה, שם תקבל המשך טיפול רב מקצועי: רופא/ה ואחות יעריכו את מצבך, וינתן טיפול תרופתי על פי הצורך וטיפול נוגד כאב. בנוסף, תעבור הערכה תפקודית והפעלה הדרגתית על ידי פיזיותרפיסט/ית ומרפא/ה בעיסוק שמטרתן להחזירך לתפקוד אופטימלי לקראת השחרור. הטיפול יכלול טיפול נשימתי וטיפול תנועתי, ויבנה לפי מצבך התפקודי בעת האישפוז. בהתייעצות עם הצוות הרב מקצועי, ינתנו לך המלצות להמשך טיפול רצוי ומיטבי לאחר היציאה מאשפוז בבית החולים והדרכה לך ולמשפחתך להגברת תפקודך ובטיחותך. במידת הצורך נשלב בטיפול עובדת סוציאלית ו/או תזונאית.

*מטעמי נוחות המידע נכתב בלשון זכר, אולם הוא מתייחס לשני המינים – זכר ונקבה.

תאריך עדכון: 01/11/2018

המחלקה לנירוכירורגיה

טל': 03-9376400/6/8

החתך הניתוחי

החתך הניתוחי הינו פתח אופציונלי לחדירת מזהמים ולכן יש לשמור על נקיזונו ולאפשר לו החלמה. חשוב להקפיד על ההנחיות הבאות:

- חבישה סגורה במהלך 48 שעות לאחר הניתוח.
- רחצה - לאחר הסרת החבישה מותרת רחצת החתך במים זורמים ובסבון נוזלי או שמפו.
- הסרת תפרים - תתבצע במחלקה או במרפאה בקהילה כ- 10 ימים לאחר הניתוח, או לפי המלצת הרופא במכתב הסיכום הרפואי.
- צביעת שיער - מותרת כשבועיים לאחר הסרת התפרים ובהתייעצות עם הרופא המנתח ורק במידה שאין סימני דלקת מקומית כגון: חום, אודם, הפרשה.

שחרור מאשפוז והמשך הטיפול בבית

תקופת ההחלמה בבית חשובה לבריאותך ולכן מצורפות ההמלצות הבאות:

- פנה עם מכתב הסיכום הרפואי לרופא המטפל בקהילה לצורך המשך טיפול.
- המנוחה חשובה! יחד עם זאת אין לשכב במיטה או לשבת בכורסא כל היום. חשוב לחזור לפעילות יומיומית בהדרגה ובמתינות, במהלך תקופת חופשת המחלה.
- הקפד על נטילת הטיפול התרופתי באופן סדיר, ועל המלצות המעקב הרפואי שבמכתב הסיכום הרפואי.
- איזור שסתום הדלף (Shunt) מורגש כנפיחות תת-עורית גמישה בחלק העליון האחורי של הקרקפת, וזהו מצב תקין.
- ככלל, נא המנע משהיה ממושכת בשמש ובכל יציאה לשמש יש לחבוש כובע.
- אם הינך נוהג – יש חובה להיוועץ ולקבל הכוונה ראשונית בנדון מהרופא המטפל במחלקה ו/או המרפאה בעיסוק במחלקה, לפני השחרור מבית החולים.
- בכל הופעת אחד או יותר מהסימנים הבאים, עליך לפנות בדחיפות לבדיקת רופא מטפל או מוקד רפואי אחר:
  - הופעת סימני דלקת: חום, חולשה, אודם, הפרשה מהחתכים הניתוחיים (בראש ובבטן).
  - כאב ראש חריף חדש או החמרה בכאב הראש.
  - פרכוסים.
  - הופעת הפרעות בהליכה וחוסר שיווי משקל.
  - הופעה חדשה של חולשה או ירידה בתחושה של יד, רגל או פנים.
  - שינוי במצב הכרה, בלבול, חוסר התמצאות או ישנוניות.

צוות המחלקה לנירוכירורגיה מאחל לך בריאות מלאה והחלמה מהירה וישמח לענות על כל שאלה, במהלך האשפוז ולאחר השחרור

*מטעמי נוחות המידע נכתב בלשון זכר, אולם הוא מתייחס לשני המינים – זכר ונקבה.

תאריך עדכון: 01/11/2018